

Haldusõiguse kaasus „Põline rikkus“

Jaan, elupõline põllumees, on Haanjamaal maad harinud poisipõlvest saati. Auväärsest east hoolimata – Jaan on nimelt 76aastane – armastab tragi vanahärra tööde tegemistega alustada juba aovalguses, sest kodutalus on teha palju – söötmist ootab nii kahekümnepealine kanakari kui ka kolm utte. Lisaks nõuavad hoolt viis mesipuud, samuti tuleb käed külge panna aiamaale. Kõpitsemist vajab ka nõukaaegne talutehnika, mis aasta-aastalt üha pirtsakamaks muutub. Neil harvadel juhtudel, kui Jaanil asistest toimetustest aega ja energiat üle jääb, armastab mees puhata vanu kirjatükke lugedes ning kodulaante rüpes koer Mukiga jalutades.

Ühel lõõskaval juunikuu pärastlõunal mesitarude juurest naastes otsustab Jaan suvise leitsaku eest taaskord metsast varju otsida. Kaaslaseks, nagu ikka, truu neljajalgne. Muki juhtimisel rohelusse mattuvat laant avastades märkab Jaan enda suureks üllatuseks mitmeid kolletunud võraga kuusepuid koos kevadise tormimurruga. Kahjustunud kuuski lähemalt uudistama asudes selgub üsna kiiresti, et puutüvikad on langenud ürasekite saagiks – tüvedel leidub pruunikat näripuru ja koore alt vaatavad vastu uhked vastsekäigud. Kahjuks sellega halvad uudised ei piirdu, täpsemal vaatlusel leidub ürasekikahjustusi ka mitmel pool mujal. Ootamatust avastusest tõsiselt mures Jaan otsustab seepeale otsejoones koju suunduda, et probleemile lahendus leida. Järgmisel hommikul seabki Jaan sammud juba metsavahist naabrimehe Lauri juurde.

Kuulanud ära Jaani mure, suunduvad mehed üheskoos Jaani laant kaema. Metsaga lähemalt tutvudes jõuab vilunud metsamees üsna kiiresti tõdemuseni, et kahjuliku mutuka vastu ei aita enam muu, kui nakatunud puude mahavõtmine. Lauri hinnangul peaks raietöödega pihta hakkama esimesel võimalusel, et vältida ürasekite laiemat levikut. Raske südamega otsustab raievastane Jaan Lauriga siiski nõustuda, sest muidu on kahjuri levik paratamatu ning kiratsev ja surnud mets ei valmista enam kellelegi rõõmu. Kuna maha tuleb suuremal hulgal puid, asub Jaan taotlema raieluba.

Suur on vanahärra üllatus, kui kõigest nädal pärast raieloa taotlemist laekub Keskkonnaametilt eitav vastus. Keeldumise põhjus on markantne. Nimelt kuulub Jaani mets, mis piirneb Haanja looduspargiga, nüüdsest uue sihtkaitsevööndi koosseisu. Vöönd moodustati eelmisel suvel kaitsmaks ohustatud linnuliigi – väike-konnakotka – pesitsuspaiku, mis asuvad otse Jaani metsa ja looduspargi piiril. Kuna lähimad pesapuud asuvad raielankidest kõigest 15 meetri kaugusel, pole raie läbiviimine sestap mingil juhul võimalik. Vastusest sügavalt nõrdinud Jaan paneb seepeale hääled sisse oma erkkollasele Ladale ning suundub lähimasse Keskkonnaameti kontoris õigust nõudma.

Kontoris istub Jaaniga maha büroojuht Liina. Tragi vanahärra asub kiirelt selgitama, et soovib raiet läbi viia enda metsas, mitte looduspargis. Puude langetamine teenib üllast eesmärki – kahjurite leviku peatamist – mida tegemata langevad ka lindude pesapuud varem või hiljem aplate mardikate saagiks. Ühtlasi jääb Jaanile arusaamatuks, kuidas keegi saab tema metsast teha „*mingi suvalise reservaadi*“, kus toimetamiseks peaks kellegi luba küsima.

Jaani argumendid Liinat siiski ei kõiguta. Mehele selgitatakse, et kahjuks pole loa väljastamine mingil juhul võimalik, sest igasugune raietegevus naaberkiinnistul häiriks

oluliselt lindude pesitsusrahu. Kotkad on küll kartmatud jahimehed, ent samas väga tundlikud ja pesatruud pesitsejad. Vanalinnu pesalt hirmutamise viib linnupoegade hukkumiseni ning puude langetamisega peaksid linnud senised pesapuud igaveseks hüljama. Kaitsevööndi loomise kohta saadeti Jaanile möödunud kevadel asjakohane kiri. Mingeid vastuväiteid Jaan toona aga ei esitanud. Üraskite levik Jaani metsades polevat aga tõendatud, sest eelmisel aastal läbi viidud seireuuringuga kahjureid antud piirkonnas ei tuvastatud.

Viimases hädas otsustab Jaan pöörduda halduskohtusse. Kaebuses nõutakse raieloa väljastamist ning metsale seatud kaitsevööndi tühistamist. Vanahärra rõhutab, et „*keegi ühtki paberit mingi reservaadi rajamise kohta talle saatnud pole! Ja miks peakski? Tegu on eramaaga, mida saab käsutada vaid selle omanik, mitte aga mingi suvaline riigiametnik, kes tegeliku olustikuga kursiski pole! Samas halveneb minu metsa seisukord ju iga mööduva päevaga!*“. Jaan lisab, et on leidnud metsamaterjalile ka ostja, kes lubas palkide eest head hinda. Kuna puit on viimasel ajal teinud läbi suure hinnaralli, on metsaraieks praegu parim aeg. Metsraha on Jaan ära lubanud aga tütre tütar Sirlile korteri soetamiseks, kes asub sügisest õppima Tartu Ülikooli arstiteaduskonda. Nüüd lapse ootusi petta oleks ülimalt näotu!

Keskkonnaameti vastuses palutakse kaebus jätta täielikult rahuldamata. Riigiameti esindaja toonitab, et tegemist on vältimatult vajaliku lahendusega ohustatud liikide kaitseks. Arvestades väike-konnakotka väikest arvukust on iga pesapaiga hävimine liigi kaitse seisukohalt absoluutselt lubamatu. Argumendid metsa väärtuse kohta on asjakohatud, sest neil puudub sisuline tähendus raieloa üle otsustamisel. Samuti pole Keskkonnaameti asi tõendada, kas Jaan sai kirja kaitsevööndi rajamisest kätte või mitte.

Kaebus on jõudnud lahendamiseks halduskohtusse. Kellele peaks kohus jätma õiguse?

Kaasuse lahendamisel võib õigusaktidest tugineda üksnes Eesti Vabariigi põhiseadusele.

Kaasuse lahendamist abistavad küsimused:

Milliseid Jaani põhiõigusi ja -vabadusi võis Keskkonnaameti tegevus riivata?

Milliseid põhiõigusi ja -vabadusi soovis Keskkonnaamet enda tegevusega kaitsta?

Millist tähtsust omistada asjaolule, kas Jaani teavitati kaitsevööndi loomisest või mitte?

Millist tähendust omab asjaolu, milleks soovis Jaan metsaraiest saadavat tulu kasutada?

Kas Keskkonnaamet oleks võinud raieloa väljastada ka tingimuslikult?